

Ігор САМСІН

д.ю.н., професор, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова; заслужений юрист України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4118-8452>

e-mail: sam.kiev.ua@gmail.com

Юрій КОРНЕЄВ

к.ю.н., доцент, Національний університет біоресурсів і природокористування України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9132-2325>

e-mail: Korneev310@gmail.com

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У ВИРОБНИЦТВІ ЦЕМЕНТУ В УКРАЇНІ

Статтю присвячено дослідженню адміністративно-правової відповідальності за порушення екологічних вимог у цементній галузі України як інструменту забезпечення екологічної безпеки. Розкрито ключові екологічні ризики цементного виробництва, показано їх зв'язок з предметом адміністративного провадження. Здійснено аналіз нормативно-правової бази, що регулює відносини з дотримання екологічних вимог.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, відповідальність за екологічні правопорушення, цементна галузь, виробництво цементу, обіг цементу, воєнний стан

Стаття надійшла 13.03.2026

Статтю прийнято 23.03.2026

Статтю опубліковано 17.04.2026

ВСТУП

Цементна галузь належить до найбільш екологічно навантажених секторів промисловості через системні викиди пилу і газоподібних забруднювачів, утворення значних обсягів відходів, інтенсивне використання природних ресурсів та енергетичний складник виробництва, що підвищує ризики порушення вимог природоохоронного законодавства, негативного впливу на здоров'я населення і стан довкілля. Водночас національна система реагування на такі порушення значно спирається саме на адміністративно-правові механізми (контрольні повноваження, приписи, протоколи, штрафи, тимчасові обмеження діяльності), ефективність яких у сфері цементного виробництва залишається дискусійною з огляду на фрагментарність регулювання, проблеми доказування та виконання приписів, а також обмежений превентивний потенціал санкцій. Актуальності проблемі додає перехід України до моделі інтегрованого запобігання і контролю промислового забруднення, упровадження підходів найкращих доступних технологій та методів управління (НДТМ/ВАТ), що трансформує зміст екологічних обов'язків операторів цементних установок і потребує переосмислення практики притягнення до адміністративної відповідальності за недотримання екологічних вимог, включно з вимогами оцінювання впливу на довкілля (ОВД) і моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів (MRV), у контексті євроінтеграційних зобов'язань та післявоєнного відновлення промисловості.

МЕТА статті – комплексний адміністративно-правовий аналіз підстав, складів і механізмів притягнення підприємств цементної галузі та їх посадових осіб до відповідальності за порушення екологічних вимог, а також визначення правових наслідків упровадження інтегрованого дозволу і підходів НДТМ/ВАТ для забезпечення дієвого комплаєнсу та зниження промислового забруднення. У дослідженні застосовано загальнонаукові методи, вибір яких здійснювався з урахуванням мети дослідження, визначених завдань, об'єкта та предмета

дослідження. Зокрема, метод аналізу застосовано в ході дослідження нормативно-правової бази, що регулює адміністративно-правову відповідальність за екологічні правопорушення в цементній галузі. Методи порівняння та узагальнення застосовано для вивчення правових положень, міжнародних стандартів і кращих світових практик регулювання цементної галузі.

РЕЗУЛЬТАТИ

Цементна галузь належить до категорії промислових виробництв з підвищеним екологічним ризиком, оскільки технологічний цикл поєднує видобування та підготовку мінеральної сировини, високотемпературний випал у печах з формуванням клінкеру, охолодження та помел, а також інтенсивні транспортно-складські операції з матеріалами. Екологічні наслідки цементного виробництва формуються як у площині локального впливу на атмосферне повітря, воду та ґрунти, так і у площині глобального впливу через парникові гази. За даними Європейської комісії (JRC), цементний сектор відповідальний приблизно за 7 % глобальних викидів CO₂ і близько 4 % у ЄС; характерною є висока частка процесних викидів, зумовлених декарбонізацією вапняку (орієнтовно 65% вуглецевого сліду клінкеру), тоді як паливне згоряння забезпечує близько 35 % [1].

Провідним джерелом забруднення у цементному виробництві є пил (зокрема, дрібнодисперсний), який утворюється на стадіях дроблення й подрібнення сировини, випалу, охолодження клінкеру, помелу і транспортування матеріалів; додатково мають значення газові емісії (NO_x, SO₂, CO, леткі органічні сполуки), шум, тепловий вплив, а також відходи та побічні продукти технологічного циклу. Найбільш безпосередній ризик для здоров'я населення пов'язаний із забрудненням приземного шару повітря пилом і газами: дрібнодисперсні фракції PM₁₀ і PM_{2,5} здатні проникати у нижні дихальні шляхи і асоціюються з респіраторними та серцево-судинними порушеннями [2]. Як зазначив О.В. Лізунков, за даними ВООЗ, забруднення зовнішнього повітря асоціюється приблизно з 4,2 млн передчасних смертей

щороку, а переважна частина населення світу проживає в умовах перевищення рекомендованих рівнів якості повітря [3]. С.С. Куян зауважив, що у прикладних дослідженнях цементних виробництв в українських умовах наголошується, що зона впливу пилового забруднення може охоплювати населені пункти на відстані до 20 км (залежно від потужності заводу, метеоумов і локальної топографії), а підвищені викиди часто пов'язують зі зношеністю обладнання та недостатністю/несправністю систем газоочищення [4]. Екологічні наслідки виходять за межі повітряного компонента. Видобування вапняку та глини у кар'єрах трансформує ландшафти, порушує рельєф і родючий шар, фрагментує природні середовища; випадіння лужного пилу та аерозолів на прилеглих територіях здатне змінювати кислотно-лужний баланс ґрунтів і впливати на рослинність/ Виробничі відходи включають пил печей і фільтрів (cement kiln dust), відсів, шлами водоочищення, відходи технічного обслуговування; частина потоків може повертатися у технологічний цикл, однак за відсутності належної утилізації виникає ризик накопичення, вторинного пиління та забруднення земель. Водний компонент проявляється насамперед у забрудненні стічними водами (під час мокрого очищення газів, миття обладнання, зливу з виробничих майданчиків), а також у ризиках для поверхневих і підземних вод за неналежного поводження з пилом/шламами та в разі порушення режимів водокористування [5].

Український контекст додає до екологічного профілю галузі фактори воєнного часу, логістичні обмеження і потребу відбудови інфраструктури. За офіційними галузевими та статистичними оцінками, після різкого падіння у 2022 р. виробництво цементу відновлювалось і в подальші роки сягнуло орієнтовно 7,4 млн т; водночас тривала модернізація частини підприємств і дискусія стосовно ширшого застосування альтернативних палив та співспалювання відходів як інструментів декарбонізації [5]. Саме тому екологічні вимоги у цементній галузі об'єктивно спрямовані на мінімізацію локального пилогозового навантаження, зниження ризиків для вод і ґрунтів, а також на контроль викидів парникових газів, що формує багаторівневий обов'язок належної поведінки оператора.

Нормативно-правову базу екологічних вимог до цементних підприємств формують загальні та спеціальні акти. Загальні обов'язки стосовно запобігання й зменшення негативного впливу, дотримання нормативів, отримання дозвільних документів і відшкодування шкоди визначаються Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» [6]. Режим охорони атмосферного повітря закріплені у Законі України «Про охорону атмосферного повітря» [7], що встановлює дозвільність стаціонарних джерел викидів, вимоги до інвентаризації джерел та контролю, а також обов'язок дотримання нормативів гранично допустимих викидів. Поводження з відходами регламентується законом [8], що визначає обов'язки суб'єктів господарювання щодо обліку, зберігання, перевезення, утилізації/видалення та звітності. Водний кодекс України [9] встановлює правові режими спеціального водокористування, водовідведення та охорони водних об'єктів, а Кодекс України про надра [10] – режим користування надрами, спеціальні дозволи, вимоги раціонального використання та охорони надр. Ключовою процедурною вимогою для

будівництва, реконструкції, технічного переоснащення чи розширення цементних виробництв є дотримання Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» [11], що забороняє провадження планованої діяльності без висновку ОВД і передбачає обов'язок виконувати екологічні умови, визначені у висновку та рішенні про провадження діяльності. Невиконання цих умов становить окремий деліктний ризик, оскільки порушення законодавства у сфері ОВД тягне за собою адміністративну відповідальність (ст. 91-5 Кодексу України про адміністративні правопорушення – КУпАП) [12] і може слугувати підставою для обмеження/зупинення діяльності у порядку адміністративного реагування.

Євроінтеграційна трансформація екологічного регулювання промисловості отримала новий імпульс з прийняттям Закону України «Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення» від 16 липня 2024 р. № 3855-IX [13], що набрав чинності 8 серпня 2025 р. та імплементує підходи Директиви Європейського Парламенту і Ради 2010/75/ЄС про промислові викиди, зокрема для сектору виробництва цементного клінкеру та цементу [14]. Закон запроваджує інтегрований дозвіл як комплексний індивідуальний адміністративний акт, який легітимізує експлуатацію установки за умови дотримання інтегрованих вимог до викидів у повітря, скидів у води (за наявності), поводження з відходами, захисту ґрунтів і земель, запобігання аваріям, моніторингу та звітування; строк дії інтегрованого дозволу визначено безстроковим, однак передбачено механізми перегляду, внесення змін та відкликання. У контексті кліматичного компонента діє Закон України «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів» [15], що встановлює обов'язки реєстрації установок, планування моніторингу, підготовки звітів і проходження верифікації; за порушення встановлена адміністративна відповідальність за ст. 91-6 КУпАП [12].

Адміністративно-правова відповідальність за порушення екологічних вимог у цементній галузі є різновидом юридичної відповідальності, спрямованої на охорону публічних екологічних інтересів шляхом застосування адміністративних стягнень і заходів адміністративного примусу. На відміну від цивільно-правового відшкодування шкоди та кримінального переслідування, адміністративна відповідальність розглядається як така, що має превентивно-каральний характер, реалізується у спрощених процесуальних формах і зазвичай застосовується до посадових осіб оператора або до громадян, залежно від складу правопорушення [16].

Типові об'єктивні прояви адміністративних проступків у цементній діяльності охоплюють: здійснення викидів / скидів без належних дозвільних документів або з порушенням нормативів; введення в експлуатацію чи експлуатацію технологічних ліній без споруд очищення й контролю або за їх несправності; неналежне поводження з відходами, зокрема пилом печей, пилом фільтрів, шламами, відпрацьованими матеріалами та реагентами; недотримання процедурних режимів екологічного менеджменту (ОВД, МЗВ парникових газів). Суб'єктами зазвичай є керівник, головний інженер, відповідальний за охорону довкілля, технологічний керівник дільниці, тобто посадові особи, на яких покладено обов'язки забезпечення екологічної безпеки та належної експлу-

атації [17].

У сфері охорони атмосферного повітря ключовими для цементних установок є ст.ст. 78 і 79 КУпАП [12]. У ст. 78 встановлено відповідальність за викиди забруднюючих речовин без дозволу або з порушенням нормативів. Вважається, що це охоплює як бездозвільні, так і понаднормові викиди пилу, NO_x, SO₂ тощо, підтвержені інструментальними вимірюваннями чи іншими належними доказами. У ст. 79 передбачено відповідальність за введення в експлуатацію або експлуатацію об'єктів, що не відповідають вимогам охорони повітря (попередження або штраф 5-8 НМДГ для посадових осіб), а в цементній промисловості – за запуск / експлуатацію печей, холодильників, млинів і транспортних вузлів без ефективних електрофільтрів чи рукавних фільтрів або у разі їх відмови, що фактично прирівнюється до відсутності засобів очищення.

У сфері відходів і земельних ресурсів домінують склади ст.ст. 82, 52 КУпАП [12]. У ст. 82 встановлено відповідальність за порушення вимог до збирання, зберігання, перевезення, оброблення, утилізації чи видалення відходів; практично це охоплює неналежне поводження з пилом, уловленим фільтрами, просипами цементу/клінкеру, відпрацьованими маслами й фільтрами спецтехніки, відходами альтернативного палива (RDF / SRF) та іншими потоками, які за неправильного складування стають джерелом вторинного пиління й забруднення земель. Ст. 52 охоплює псування або забруднення земель виробничими відходами та іншими речовинами й релевантна для випадків випадіння пилу та несанкціонованого складування, що призводить до деградації ґрунтового покриву.

Проблемною ланкою адміністративно-правового механізму залишається співмірність санкцій. Неоподатковуваний мінімум доходів громадян (НМДГ) становить 17 грн, а відтак, штрафи за окремими складами (наприклад, 5-8 НМДГ у ст.ст. 78-79 КУпАП) [12] є незначними, порівнюючи з економічними масштабами цементного виробництва та потенційною вигодою від недотримання екологічних вимог, що у наукових працях оцінюється як фактор низького стримувального ефекту та ризик «платежу за порушення».

Практика притягнення до відповідальності цементних підприємств та їх посадових осіб формується не лише через штрафи, а й через приписи як інструменти адміністративного припинення та зобов'язання усунути порушення.

Сумарно адміністративно-правова відповідальність у цементній галузі вважається такою, що демонструє тенденцію переходу від фрагментарного природоре-

сурсного дозвільного регулювання до інтегрованої моделі з ВАТ-орієнтованими стандартами, що потенційно підвищує доказовість контролю та зменшує простір для маніпуляцій у дозвільних процедурах [18].

ВИСНОВКИ

У підсумку встановлено, що адміністративно-правова відповідальність у цементній галузі виконує не лише каральну, а насамперед регулятивно-превентивну функцію, оскільки саме через механізми державного екологічного контролю, приписи та провадження у справах про адміністративні правопорушення забезпечується примусове дотримання екологічних вимог до викидів в атмосферне повітря, водокористування та управління відходами. Доведено, що галузева специфіка цементного виробництва (високе пилоутворення, емісії NO_x/SO₂/CO₂, інтенсивне ресурсокористування) формує підвищені ризики порушення дозвільних умов і технологічних стандартів, а тому потребує більш чіткого зв'язку між техніко-екологічними параметрами виробництва та юридичною кваліфікацією правопорушень. Водночас наявні санкційні інструменти КУпАП у частині екологічних деліктів не завжди забезпечують належний стримувальний ефект, що зумовлено складністю доказування, неоднорідністю практики фіксації перевищень та обмеженою економічною відчутністю штрафів для великих виробників, внаслідок чого адміністративна відповідальність нерідко сприймається суб'єктами господарювання як «керований» ризик. Обґрунтовано, що впровадження інтегрованого дозволу та підходів НДТМ / ВАТ змінює логіку правового регулювання: від формального підтвердження наявності окремих дозволів – до контролю фактичної екологічної результативності установки на основі найкращих доступних технологій, моніторингу та звітності. Це потребує від підприємств цементної галузі переорієнтації на комплаєнс-модель управління екологічними ризиками (внутрішні аудити, модернізація газоочистки, належне ведення обліку відходів, виконання умов ОВД і вимог MRV до парникових газів), а від держави – забезпечення процедурної якості контролю та уніфікації правозастосування. Практичне значення результатів дослідження адміністративно-правової відповідальності за порушення екологічних вимог у цементній галузі полягає у формуванні рекомендацій з мінімізації адміністративних ризиків і підвищення правової визначеності під час переходу до інтегрованого регулювання, що є критично важливим в умовах євроінтеграційних зобов'язань та необхідності відновлення промисловості з дотриманням екологічних стандартів.

Список використаних джерел

- Office of the European Union (2020). Deep decarbonisation of industry: The cement sector. URL: https://setis.ec.europa.eu/system/files/2021-02/jrc120570_decabonisation_of_cement_fact_sheet_2.pdf
- Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM). European Commission, Taxation and Customs Union. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en
- Лізунок О.В. Організація контролю викидів шкідливих речовин цементного заводу. *Центральноукраїнський науковий вісник*. 2022. Вип. 5(36). Ч. I. С. 183–188.
- Куян Є.С. Обґрунтування ефективної технології зниження пилових викидів в атмосферу в умовах цементного виробництва: кваліфікаційна робота магістра: 183 «Технології захисту навколишнього середовища». Дніпро, 2020. 92 с.
- Cement. International Energy Agency. URL: <https://www.iea.org/energy-system/industry/cement>
- Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06. 1991р. № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1264-12>
- Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16.10.1992 р. № 2707-XII (16.10.1992). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2707-12>
- Про управління відходами: Закон України від 20.06.2022 р. № 2320-IX (20.06.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2320-20>

9. Водний кодекс України: Закон України від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/213/95-%D0%B2%D1%80>
10. Кодекс України про надра: Закон України від 27.07.1994 р. № 132/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/132/94-%D0%B2%D1%80>
11. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 р. № 2059-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2059-19>
12. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
13. Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення: Закон України від 16.07.2024 р. № 3855-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3855-20>
14. Directive 2010/75/EU of the European Parliament and of the Council of 24 November 2010 on industrial emissions (integrated pollution prevention and control) (Recast). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2010/75/oj>
15. Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів: Закон України від 12.12.2019 р. № 377-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/377-20>
16. Оверковська Ю.А., Опольська О.М. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення. *Правова позиція*. 2020. № 3 (28). С. 73–76. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/24510.pdf>
17. Порядок видачі, переоформлення та припинення дії (відкликання, визнання недійсними) дозволів на спеціальне водокористування: постанова Каб. Міністрів України від 13.03.2002 р. № 321 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/321-2002-%D0%BF>
18. Implementing the Green Economy Transition: Technical Guide. European Bank for Reconstruction and Development. March 2024. URL: https://www.ebrd.com/content/dam/ebd_dxp/assets/pdfs/green-economy-transition/ebd-greeneconomy-transition-approach/Implementing-the-Green-Economy-Transition-Technical-Guide-March-2024.pdf

References

1. Office of the European Union (2020). Deep decarbonisation of industry: The cement sector. URL: https://setis.ec.europa.eu/system/files/2021-02/jrc120570_decarbonisation_of_cement_fact_sheet_2.pdf
2. Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM). European Commission, Taxation and Customs Union. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en
3. Lizunkov O.V. Organization of control of emissions of harmful substances of a cement plant. *Central Ukrainian Scientific Bulletin*. 2022. Issue 5(36), Part I. pp. 183-188. (in Ukrainian).
4. Kuian E.S. Justification of an effective technology for reducing dust emissions into the atmosphere in cement production conditions: master's thesis: 183 "Environmental protection technologies". Dnipro, 2020. 92 p. (in Ukrainian).
5. Cement. International Energy Agency. URL: <https://www.iea.org/energy-system/industry/cement>
6. On Environmental Protection: Law of Ukraine dated 25.06.1991 No. 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1264-12> (in Ukrainian).
7. On Atmospheric Air Protection: Law of Ukraine dated 16.10.1992 No. 2707-XII (16.10.1992). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2707-12> (in Ukrainian).
8. On Waste Management: Law of Ukraine dated 20.06.2022 No. 2320-IX (20.06.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2320-20> (in Ukrainian).
9. Water Code of Ukraine: Law of Ukraine dated 06.06.1995 No. 213/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/213/95-%D0%B2%D1%80> (in Ukrainian).
10. Code of Ukraine on Subsoil: Law of Ukraine dated 27.07.1994 No. 132/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/132/94-%D0%B2%D1%80> (in Ukrainian).
11. On Environmental Impact Assessment: Law of Ukraine dated 23.05.2017 No. 2059-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2059-19> (in Ukrainian).
12. Code of Ukraine on Administrative Offenses: Law of Ukraine dated 07.12.1984 No. 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (in Ukrainian).
13. On Integrated Prevention and Control of Industrial Pollution: Law of Ukraine dated 16.07.2024 No. 3855-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3855-20> (in Ukrainian).
14. Directive 2010/75/EU of the European Parliament and of the Council of 24 November 2010 on industrial emissions (integrated pollution prevention and control) (Recast). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2010/75/oj>
15. On the principles of monitoring, reporting and verification of greenhouse gas emissions: Law of Ukraine dated 12.12.2019 No. 377-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/377-20> (in Ukrainian).
16. Overkovska Yu.A., Opolska O.M. Legal liability for environmental offenses. *Legal position*. 2020. No. 3 (28). pp. 73–76. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/24510.pdf> (in Ukrainian).
17. Procedure for issuing, reissuing and terminating (revoking, invalidating) permits for special water use: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine. Ministers of Ukraine dated 13.03.2002 No. 321. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/321-2002-%D0%BF> (in Ukrainian).
18. Implementing the Green Economy Transition: Technical Guide. European Bank for Reconstruction and Development. March 2024. URL: https://www.ebrd.com/content/dam/ebd_dxp/assets/pdfs/green-economy-transition/ebd-greeneconomy-transition-approach/Implementing-the-Green-Economy-Transition-Technical-Guide-March-2024.pdf

Ihor SAMSIN

Doctor of Legal Sciences, Professor, Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law; Honored Lawyer of Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4118-8452>
e-mail: sam.kiev.ua@gmail.com

Yurii KORNEIEV

PhD in Legal Sciences, Associate Professor, The National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9132-2325>
e-mail: Korneev310@gmail.com

ADMINISTRATIVE AND LEGAL LIABILITY FOR VIOLATIONS OF ENVIRONMENTAL LEGISLATION IN CEMENT PRODUCTION IN UKRAINE

The paper is devoted to the study of administrative and legal liability for violation of environmental requirements in the cement industry of Ukraine as a tool for ensuring environmental safety. The key environmental risks of cement production are revealed and their connection with the subject of administrative proceedings is shown. The analysis of the regulatory and legal framework that establishes the obligations of cement plant operators in the field of atmospheric air protection is carried out, water use and waste management, as well as modern regulatory transformations. The composition of the main administrative torts in the field of environmental protection is determined and the sanction mechanisms of the Code of Administrative Offenses are systematized (violation of permit conditions, waste management, land pollution, MRV rules on greenhouse gases). Special attention is paid to the competence of state environmental control bodies and typical problems of law enforcement (proving, recording of exceedances, compliance with regulations, preventive effect of fines). The cement industry is one of the most environmentally burdened industrial sectors due to systematic emissions of dust and gaseous pollutants, generation of significant amounts of waste, intensive use of natural resources and the energy component of production, which increases the risks of violating the requirements of environmental legislation and negative impacts on public health and the state of the environment. At the same time, the national system of responding to such violations largely relies on administrative and legal mechanisms (control powers, regulations, protocols, fines, temporary restrictions on activities), the effectiveness of which in the cement production sector remains debatable due to the fragmentation of regulation, problems of proving and enforcing regulations, as well as the limited preventive potential of sanctions. The issue is made more urgent by Ukraine's transition to a model of integrated prevention and control of industrial pollution and the implementation of approaches.

Keywords: administrative and legal regulation, liability for environmental offenses, cement industry, cement production, cement circulation, martial law